

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over een aantal brieven van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media inzake media (Kamerstuk 32 827, nrs. 123, 125, 128, 129 en 130; Kamerstuk 24 095, nr. 435; Kamerstuk 32 820, nr. 222 en Kamerstuk 21 501-34, nr. 294) en een aantal brieven inzake journalistiek (Kamerstuk 32 827, nrs. 124, 126 en 127).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković

Inhoud	Blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
1. Algemeen	2
2. Een aantal brieven over media en journalistiek	2
II Reactie Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media	21

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de fracties van de VVD, CDA, D66, GroenLinks, SP, PvdA, ChristenUnie, 50PLUS en DENK hebben kennisgenomen van een aantal brieven over media en journalistiek. Zij hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

2. Een aantal brieven over media en journalistiek

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie zien dat de wereld om ons heen en ons kijkgedrag in hoog tempo verandert, met onder andere een structurele daling van de STER¹-inkomsten tot gevolg. Het medialandschap moet zich in dat tempo aanpassen en dat is uitdagend. De leden steunen de Minister in zijn voorstel om het budget voor de landelijke publieke omroep met ingang van 2019 te verlagen. De NPO² en de omroepen bevinden zich op een cruciaal punt. Wat de leden betreft, biedt dit kansen voor de publieke omroep om zich voor te bereiden op de toekomst. Dat betekent een toekomstbestendig NPO, met een focus op de kerntaken, en een duidelijk onderscheidend vermogen. Dat is wat de leden betreft de kracht van de NPO. Ook zal de NPO een transparanter beeld moeten presenteren van de kosten die zij maken. Het recente bericht in de media dat de top van de NPO de NSOB³ nadrukkelijk heeft gevraagd haar onderzoek genaamd «De waarde van de NPO in een veranderend medialandschap» niet openbaar te maken, draagt niet bij aan het beeld van een transparante NPO. Kan de Minister bevestigen dat het volledige onderzoeksrapport inmiddels toch openbaar is gemaakt?

Bij vorige debatten hebben de leden al twijfels geuit bij initiatieven als NPO Start Plus, terwijl er bijvoorbeeld door andere mediaspelers ook gewerkt wordt aan videoplatform NLZIET. Waarom zou je als NPO een applicatie ontwikkelen waarvoor je extra moet betalen, maar die qua kwaliteit en aanbod nooit kan concurreren met applicaties van commerciële bedrijven? De Raad voor Cultuur adviseert nadrukkelijk om de focus te leggen op NLZIET. Hoe kijkt de Minister naar dit advies en is hij bereid dit advies actief te betrekken bij de gesprekken met de NPO? Daarnaast zou de NPO mooie producten kunnen maken en verkopen aan een grote partij. De leden vragen de Minister om in de gesprekken die hij voert met de sector te bezien in hoeverre de publieke omroep kan samenwerken met commerciële zenders. Zijn hier aanpassingen voor de mediawet voor nodig?

Hoe kijkt de Minister naar het plan van aanpak dat de NPO heeft opgesteld om het tekort van circa € 62 miljoen door de teruglopende STER-inkomsten op te vangen? Wat de leden betreft was dit een mooie kans voor de NPO om nader in te gaan op de analyse waarom de

¹ STER: Stichting Etherreclame.

² NPO: Nederlandse Publieke Omroep.

³ NSOB: Nederlandse School voor het Openbaar Bestuur.

STER-inkomsten gedaald zijn, hoe hier wel of niet tijdig op geanticipeerd is, een toelichting te geven op hoe de NPO de toekomst ziet en hoe men van plan is om een toekomstbestendig publieke omroep neer te zetten. Helaas ontbreekt deze context. Mist de Minister deze context ook? Is de Minister van plan om hierover het gesprek aan te gaan met de NPO? De leden vinden dat meer transparantie over de uitgaven door de NPO kan bijdragen aan het publieke debat omtrent de diverse opties. Hoe kijkt de Minister hier naar? Is hij bereid het belang van voldoende transparantie over te brengen aan de NPO zodat draagvlak kan worden gevonden voor het te nemen besluit? In het plan van aanpak wordt gesproken over het verhogen van de STER-inkomsten. In hoeverre acht de Minister dit realistisch gezien het rapport van Ernst & Young dat concludeert dat de daling van structurele aard is? In verschillende media lezen de leden dat de NPO zou overwegen haar inkomsten te vergroten door programma's achter een online betaalmuur te zetten of telecomaانبieders aanzienlijk meer te laten betalen voor de wettelijk verplichte doorgifte van NPO-kanalen via hun netwerken. Klopt het dat de belastingbetaler in dat geval drie keer voor de publieke omroep zou betalen; via de belasting, om programma's online te bekijken en via een duurder televisieabonnement? Wat vindt de Minister hiervan?

Kan de Minister reflecteren op het plan dat NTR⁴-directeur Paul Römer heeft gepresenteerd om de publieke omroep toekomstbestendig te maken? De leden lijkt dit plan, waarin omroepen niet langer gegarandeerd zijn van zendtijd op tv maar als productiehuisen verdergaan, op het eerste oog interessant. Wordt hierover gesproken? Is het mogelijk binnen dit plan de pluriformiteit te garanderen? In het verlengde van een toekomstbestendig stelsel willen de leden de Minister verzoeken om op korte termijn met de drie aspirant-omroepen in gesprek te gaan over hoe zij aankijken tegen hun rol en positie in de nieuwe concessieperiode. Is de Minister bereid dit gesprek op korte termijn te organiseren en de Kamer hierover te informeren tijdens het eerste algemeen overleg na het zomerreces?

De leden lezen in de brief van 25 juni jl. betreffende de «stand van zaken frictiekostenregeling regionale omroepen en vensterprogrammering»⁵ dat KPN op dit moment niet mee kan doen aan het pilotproject vensterprogrammering, maar dat er wel gesprekken bezig zijn om alternatieven voor deze vorm van vensterprogrammering te onderzoeken. Kan de Minister aangeven hoe deze gesprekken verlopen en of het alternatief meegenomen kan worden in de pilot? Op welke termijn verwacht de Minister met de pilot te kunnen starten en wanneer verwacht hij de eerste resultaten met de Kamer te kunnen delen? De leden steunen de ambitie van dit kabinet om de regionale journalistiek te versterken. Regionale omroepen vervullen een belangrijke rol in de lokale democratie. De leden hechten veel belang aan de vrije pers. Vrije journalistiek is de waakhond van de democratie en journalisten moeten daarom veilig hun werk kunnen doen. Helaas zien de leden steeds vaker voorbeelden waarbij dit bemoeilijkt wordt. Wat is er gebeurd met de uitkomsten van de indringende gesprekken die we hadden tijdens de ronde tafel over bedreiging en bescherming van journalisten?

Ten slotte hebben de leden een vraag over de evenementenlijst. Deze lijst komt voort uit een Europese televisierichtlijn om te voorkomen dat steeds meer belangrijke evenementen achter een decoder zouden verdwijnen. Het is de leden niet inzichtelijk hoe de samenstelling van deze lijst tot stand komt. Er lijkt een disbalans te zijn, bijvoorbeeld bij vrouwenvoetbal. De leden hebben kennisgenomen van het feit dat het niet op de evenementenlijst staat, terwijl het de snelst groeiende sport in de wereld is. Nog

⁴ NTR: is een Nederlandse publieke omroep, die in 2010 is ontstaan uit een fusie van NPS, Teleac en RVU.

⁵ Kamerstuk 32 827, nr. 128.

geen jaar geleden is ons elftal nog in eigen land Europees kampioen geworden, onze linksbuiten Lieke Martens werd uitgeroepen tot FIFA-wereldvoetbalster van het jaar en coach Sarina Wiegman FIFA-wereldcoach van het jaar. Volgend jaar vindt het WK voetbal vrouwen plaats in Frankrijk, waarvoor het Nederlands elftal zich waarschijnlijk komende september zal plaatsen. Men zou denken dat voor mindere prestaties plek is op de evenementenlijst. Kan de Minister aangeven hoe deze lijst tot stand komt en of de Minister van mening is dat het tijd is voor een, reële, actualisatie, zo vragen de leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Minister heeft voorgesteld het budget voor de landelijke publieke omroep met ingang van 2019 met € 62 miljoen te verlagen. De Minister wil hierbij betrokken worden bij de keuzes van de NPO en wil de reserves van de omroepen aan laten spreken om de programmering te ontzien. Reserves inzetten om tekorten aan te vullen, is volgens de leden geen solide financieel beleid. Volgens deze leden vraagt een structureel financieel probleem om een structurele financiële oplossing. Kan de Minister aangeven bij welke (leden-)omroepen deze reserves aanwezig zijn? Op basis waarvan is de Minister van mening dat hij de inzet van reserves aan de omroepen kan opleggen? Kan een reserve bij één omroep aan het geheel ter beschikking worden gesteld? De Minister schrijft in de Kamerbrief inzake de financiering van de (landelijke) publieke omroep⁶ dat er einde 2017 circa € 35 miljoen aan mediareerves beschikbaar is, waarvan de inschatting is dat er in 2019 zo een € 24 miljoen beschikbaar is. Kan de Minister aangeven hoe hij tot deze € 24 miljoen is gekomen? Is de € 24 miljoen een gevalideerd bedrag? De Minister geeft verder in deze Kamerbrief aan dat nieuwe tegenvallers moeten worden opgevangen binnen de mediabegroting door andere uitgaven te verlagen en/of door af te zien van geplande toekomstige uitgaves uit de AMR⁷. Kan de Minister aangeven wat dit specifiek inhoudt en kan hij de Kamer scenario's schetsen op basis van een prognose van de ontwikkeling van de reclame-inkomsten? De voorzitter van College van Omroepen stelt verder voor, in een brief van 2 juli 2018 aan de vaste Kamercommissie van OCW⁸, dat zij bereid zijn als omroepen én NPO-organisatie er voor zorg te dragen dat de AMR weer wordt aangevuld tot het niveau dat nodig is om het doel waarvoor deze is reserve is ingesteld te kunnen realiseren. Hoe kijkt de Minister aan tegen dit voorstel?

De leden hebben moeite om begrip op te brengen voor programmatische keuzes bij de NPO, die deze leden via de pers moeten vernemen. Dieptepunten zijn hierbij het bericht dat EenVandaag zal worden vervangen door een soap, een feuilleton zoals de NPO dat pleegt te noemen, en dat er fors zal worden gekort op het budget voor journalistieke programma's zoals Andere Tijden en levensbeschouwelijke programma's. De leden constateren dat de NPO wat betreft deze keuzes van diverse zijden al heel wat over zich heen heeft gekregen. Deze leden vinden dat we ook kritisch moeten zijn op de politieke keuzes in de aansturing van de NPO. Via prestatie-overeenkomsten worden marktaandelen afgedwongen en opeenvolgende bewindspersonen hebben de NPO gevraagd zelf meer geld in het laadje te brengen. Volgens deze leden is Den Haag de publieke omroep gaan behandelen als een commerciële omroep. De leden vinden het belangrijk dat de NPO de diversiteit van Nederland weergeeft en deze leden kiezen daarom voor behoud van een pluriforme publieke omroep. Kan de Minister aangeven hoe hij tegen

⁶ Kamerstuk 32 827, nr. 129.

⁷ AMR: Algemene Mediareserve.

⁸ Parlisonr. 2018D37613.

zulke ontwikkelingen aankijkt? Verder vinden momenteel de zelfevaluaties plaats bij de omroepen, met het oog op de nieuwe concessieperiode van de publieke omroep. De publieke omroep kent momenteel drie aspirant-omroepen, elke met de opdracht bij te dragen aan de pluriformiteit in het publieke bestel. Deze leden zijn van mening dat diverse aspirant-omroepen daarin lijken te zijn geslaagd. Er komen signalen van de aspirant-omroepen dat de harde grens van het benodigd aantal leden, voor definitieve toelating tot het bestel onder de huidige maatschappelijke omstandigheden, onhaalbaar zou zijn. Wat is de visie van de Minister op de huidige manier waarop hierover besloten wordt en de criteria daarbij om omroepen definitief toe te laten? Wat zijn de financiële consequenties van de definitieve toelating van aspirant-omroepen?

De leden constateren een snelle trend in het medialandschap, namelijk de afname van lineair televisiekijken. Deze leden constateren dat grote internationale content-reuzen, zoals Netflix, Facebook en Youtube momenteel flink investeren in eigen content. Deze leden verwachten dat op termijn hier nog meer platforms bij zullen komen van bijvoorbeeld Apple, Amazon en Disney. Om op platformgebied een vuist te kunnen maken tegen deze content-reuzen lijkt, volgens deze leden, samenwerking onvermijdelijk om een goed alternatief met content van de Nederlandse bodem te kunnen aanbieden. In lijn met het advies van de Raad voor Cultuur lijkt het deze leden goed als commerciële en publieke omroepen samen volop inzetten op de ontwikkeling van een hoogwaardig ondemand-kanaal, zoals NLZIET, om zo de toegankelijkheid van Nederlandse audiovisuele content te waarborgen. Kan de Minister aangeven hoe hij hier tegenaan kijkt en of en op welke wijze de Minister wil gaan bevorderen dat de Nederlandse commerciële en publieke partijen hier serieus over gaan spreken? Hoe beoordeelt de Minister de kwalificatie van NLZIET als «dreiging» in het door De Telegraaf en NRC gepubliceerde concept videoplan van de NPO? En hoe beoordeelt de Minister de huidige gang van zaken rond NLZIET beschreven in hoofdstuk 5 van het onderzoek «Ben ik (nog) in beeld, de waarde van de NPO in een veranderend medialandschap?» waaruit blijkt dat veel spelers de meerwaarde van NLZIET erkennen, maar dat dit door tegengestelde belangen en botsende waarden het nog niet van de grond lijkt te komen? Verder lezen deze leden dat de Ministers in de kabinetsbrief over de eerste reactie van het kabinet op het sectoradvies van de Raad voor Cultuur⁹ de Netflix-serie 13 Reasons Why een internationale topserie noemen, dit is een serie die gaat over een meisje dat zelfmoord pleegt. Volgens Ad Kerkhof, hoogleraar klinische psychologie en suicidepreventie, romantiseert de populaire serie suicide. Was dit nu de handigste serie om als voorbeeld te noemen, zo vragen deze leden.

De leden lijkt het qua online activiteiten goed dat wordt gekeken naar afspraken zoals deze in Duitsland zijn gemaakt waarbij publieke omroepen en commerciële aanbieders van journalistiek afspraken hebben gemaakt over elkaars werkwijze in verband met het risico op verdringing. De leden hebben dit pleidooi ook al eens gehouden wat betreft nieuws van regionale omroepen dat door de NOS met wederzijdse instemming wordt overgenomen. Ziet de Minister dergelijke afspraken in de Nederlandse context ook zitten, zo vragen deze leden. De leden lazen verder op 3 juli 2018 op de website spreekbuis.nl dat de NPO eerder dit jaar een onderzoek door het NSOB heeft laten uitvoeren op de toekomst van de NPO. Het rapport is inmiddels openbaar. Klopt het dat de NPO de NSOB in eerste instantie nadrukkelijk heeft verzocht om het onderzoek «De Waarde van de NPO in een veranderd medialandschap» alleen gedeeltelijk openbaar te maken, zo ja waarom?

De leden constateren dat het WK voetbal voor mannen in volle gang is, maar dat het Nederlands elftal er helaas niet bij is. Het Nederland

⁹ Parlisonr. 2018D37552.

vrouwenvoetbalelftal presteert, volgens deze leden, de laatste jaren beter met het winnen van het EK voetbal 2017 en volgens deze leden is de kans ook groot dat zij zich ook gaan plaatsen voor het WK in 2019. De leden vinden het raar dat op dit moment het nationale mannenvoetbalelftal wel de garantie heeft om door vrijwel iedereen gezien te kunnen worden en het nationale vrouwenvoetbalelftal niet. Is de Minister bereid de evenementlijst in het Mediabesluit 2008 aan te passen zodat de garantie er is dat het Nederlandse vrouwenvoetbalelftal voor iedereen te volgen is via het open kanaal? Zo ja, op welke wijze wil de Minister de evenementenlijst gaan aanpassen/aanvullen? De leden constateren verder dat op de evenementlijst is opgenomen dat de Paralympische zomer- en winterspelen verslaggeving moet worden gedaan van minimum van 10 minuten per dag. Deze leden constateren dat dit voor de Olympische Spelen zes uur per dag is. Deze leden vinden dit niet in verhouding. Kan de Minister aangeven of hij dit eens is met de leden? Zo ja, wat wil de Minister hier aan doen? Kan de Minister daarnaast aangeven of het mediabesluit sowieso niet aan vervanging toe is?

De leden vinden het goed om in Kamerbrief¹⁰ te lezen dat de € 17 miljoen die op de plank lag voor regiojournalistiek eindelijk in beweging komt. Begrijpen deze leden echter goed dat de werkelijke beweging van de € 17 miljoen afhangt van de STER-inkomsten in 2019? Kan het pilotproject Vensterprogrammering hierdoor alsnog op losse schroeven komen te staan? De leden zien juist graag dat over de precieze financiering van de pilot binnenkort duidelijkheid komt zodat de pilot 1 januari 2019 kan starten en niet pas in september 2019. Om de pilot vensterprogrammering in januari 2019 te kunnen starten hebben deze leden begrepen dat het nodig is dat de RPO¹¹ en NPO medio juli zekerheid hebben over de beschikking van tenminste € 1 miljoen van de € 1,5 miljoen die voor de gehele pilot nodig is. Kan de Minister toezeggen hierover snel zekerheid te verschaffen? Zo ja op welke termijn?

De Minister geeft in de Kamerbrief¹² aan actie te gaan ondernemen omdat slechts 79% van de gemeente voldoet aan de richtsnoer voor de hoogte van het bedrag waarmee een gemeente de lokale publieke omroep bekostigt. Welke actie zit de Minister aan te denken, zo vragen deze leden. De leden vragen of de Minister op de hoogte is van de financiële problematiek, ook bij omroepen die de Minister zelf beschrijft als goede voorbeelden. Hoe gaat de Minister hiermee om? Deze leden vinden het van belang dat de streekomroepen gaan slagen. Welke mogelijkheden ziet de Minister om positief bij te dragen aan het voortbestaan van de goede voorbeelden die de Minister in zijn brief noemt? Verder is in het regeerakkoord opgenomen dat, omdat streekomroepen bijdragen aan de professionalisering, het kabinet zich beraadt op de wijze van organisatie en financiering van de lokale omroepen. Zou de Minister een tijdslijn kunnen geven van de uitvoering van het regeerakkoord op dit punt? Tot slot hebben deze leden het signaal bereikt dat lokale publieke omroepen soms transportkosten aan distributeurs moeten betalen van het transport van de Media Gateway naar het regionale punt, terwijl dit niet het geval is bij regionale en nationale publieke omroepen en er een must carry verplichting is voor distributeurs. Mag dit, zo vragen deze leden. Zo niet, hoe kan dit worden gehandhaafd?

Tijdens het recente schriftelijk overleg over de geannoteerde OCJS-raad¹³ vroegen de leden aandacht voor de regels omtrent sluikreclame. Deze leden constateren dat er inderdaad een verbod is op sluikreclame in zowel de Europese richtlijnen als de Nederlandse wet, wel merken zij op dat tussen de twee definities van sluikreclame een verschil zit. In de Europese

¹⁰ Kamerstuk 32 827, nr.128.

¹¹ RPO: Regionale Publieke Omroep.

¹² Kamerstuk 32 827, nr. 130.

¹³ Kamerstuk 21501-34, nr. 298.

Richtlijn kan geen sprake zijn van sluikreclame als iets niet misleidend is, terwijl ditzelfde onder de Nederlandse wetgeving tot sluikreclame leidt en dus verboden is, ook al is het niet misleidend. Is de Minister van mening dat Nederlandse mediabedrijven hierdoor in een ongelijk speelveld komen ten opzichte van aanbieders die vanuit bijvoorbeeld Luxemburg, andere EU-lidstaten of de VS in Nederland actief zijn? Zo ja, is de Minister bereid om de definities in Nederlandse sluikreclameverbod in lijn te brengen met de EU-richtlijn?

De leden zijn voorstander om de lokale en regionale media te versterken. Volgens deze leden is het bijvoorbeeld een risico voor onze democratie indien in gemeenten niemand meer verslaggeving doet over de besluiten van de gemeenteraad. Deze leden vinden het goed om in de kabinetsbrief¹⁴ te lezen dat het kabinet structureel € 5 miljoen ter beschikking stelt voor de bevordering van regionale en lokale onderzoeksjournalistiek. Kan de Minister duidelijkheid scheppen over de randvoorwaarden waaraan aanvragen voor de € 5 miljoen stimuleringsgeld moeten voldoen? Kan de Minister uitsluiten dat lokale omroepen zal worden gevraagd aanvragen financieel te co-financieren? Voor deze leden lijkt dit gezien de kwetsbare financiële positie van lokale omroepen een op voorhand onbegaanbare weg. Verder viel de leden op dat in de Kamerbrief in 2017 van toenmalig Staatssecretaris Dekker¹⁵ over het onderzoek naar de toekomst van de onafhankelijke journalistiek in Nederland wordt gesproken over een bedrijfseconomisch onderzoek naar mogelijke businessmodellen voor een duurzame nieuwsvoorziening, tegen de achtergrond van de toenemende invloed van wereldwijde platforms (p.5). Kan de Minister aangeven of dit toekomstgerichte onderzoek per abuis in het geheel van onderzoeken ontbreekt, zo vragen de leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief van 25 juni 2018¹⁶ waarin de Minister zijn reactie geeft op de bij hem – per brief van 5 juni 2018 – ingediende voorstellen van de NPO om de tegenvallende STER-inkomsten op te vangen. Het vorige debat met de Minister over dit onderwerp was in november 2017. Derhalve kunnen de aan woord zijnde leden de datering van zijn brief d.d. 23 februari waar de NPO naar verwijst niet goed plaatsen. Zeker in het licht van de termijn die sindsdien verstreken is sinds genoemd debat hadden zij hogere verwachtingen van dit voorstel als het gaat om een inhoudelijke en cijfermatige onderbouwing van de analyse erachter, duiding van de gevolgen alsook de mate van detail.

Deze leden zouden daarom graag van de Minister toegelicht zien wat de verschillende stappen zijn geweest die de Minister in de tussentijd heeft gezet om met de NPO tot een plan te komen. Kan de Minister deze leden daarnaast inzicht geven in de argumentatie achter de voorstellen? Is hem bekend welke kijkcijfer- of doelgroepenonderzoeken of financiële analyses hieraan ten grondslag liggen? Zo vragen zij of het onderzoek «Ben ik (nog) in beeld?» bij hem bekend was.

Wat de leden betreft moet de politiek ervoor waken dat ze niet óp de stoel van de NPO en de omroepen plaatsneemt. Zij zien echter wel een duidelijke publieke mediataak, zoals ook omschreven in de Mediawet. Die taak is primair gericht op nieuws, informatie, cultuur en educatie. Andere taken zijn daaraan ondersteunend. Zo lezen zij ook artikel 2.1 van de Mediawet. Deelt de Minister die interpretatie? Zo nee, wat is zijn interpretatie?

¹⁴ Kamerstuk 32 827, nr. 126.

¹⁵ Kamerstuk 32 827, nr. 116.

¹⁶ Kamerstuk 32 827, nr. 129.

Deze taken lijken deze leden dan ook leidend voor de invulling van de bezuiniging. Tegen die achtergrond verontrust het deze leden dat zij via verschillende (extra-parlementaire) kanalen uitsluitend over concrete ingrepen horen op programma's die de kerntaak van de publieke omroep raken, zoals Andere Tijden, Tegenlicht, Brandpunt, maar ook EenVandaag en Goedemorgen Nederland. Waarbij die laatste programma's thans juist een brede doorsnede van de Nederlandse samenleving bereiken. Is dat ook waarom de Minister aan de NPO heeft gevraagd om hem te betrekken bij keuzes die de afspraken in de prestatie-overeenkomst kunnen raken? Of dienen de leden van deze fractie daar een andere bedoeling in te lezen? Hoewel deze leden de wens om te blijven vernieuwen begrijpen en steunen, wringt de communicatie over deze ingrepen des te meer omdat hen geen duidelijke berichten bereiken over andere bezuinigingen of genres. Zij missen dan ook een totaalbeeld van de beoogde bezuinigingen, waarbij bijvoorbeeld verschillende scenario's zijn uitgewerkt. Deze leden vragen zich tevens af hoe de ingrepen op juist deze programma's te rijmen zijn met de invulling van de kerntaak van de NPO. Zou de Minister hierop een toelichting kunnen geven? Graag horen zij daarbij ook hoe hij de planning van gesprekken met de NPO en informatievoorziening aan de Kamer voor zich ziet. Ook ontvangen zij graag een reactie van hem op het voorstel van het College van Omroepen dat zij mochten ontvangen. Aan de inkomstenkant van het onlangs met de Kamer gedeelde plan zien de leden een voornemen om de opgebouwde reserves aan te spreken (bij de Minister) en het genereren van extra STER-inkomsten (bij de NPO). Ten aanzien van de reserves, vragen zij bij welke omroepen deze reserves zitten. Dragen in het voorstel de verschillende omroepen allen evenveel af? Worden deze aangesproken met een bepaalde verdeelsleutel in het achterhoofd? Of wordt juist bij omroepen die een grotere reserve hebben opgebouwd meer van deze reserve aangesproken? Daarnaast zijn deze leden benieuwd of vrijelijk kan worden beschikt over deze reserves of dat hier bepaalde (wettelijke?) voorwaarden aan verbonden zijn. Deze leden zijn voorts van mening dat het aanspreken van reserves per definitie slechts een tijdelijke maatregel kan zijn en vragen zij zich af hoe de Minister de verhouding tot een toekomstbestendigere oplossing ziet. Ten aanzien van de extra STER-inkomsten horen zij graag precies op welk nieuw beleid gedoeld wordt. Ook zijn zij benieuwd welke financiële gevolgen van het afschaffen van het stelsel van «sur commission» gehad heeft.

Het valt deze leden, ten slotte, op dat in het plan niets terug te lezen is over de stand van zaken met betrekking tot de onderhandelingen met de kabelmaatschappijen. De ambtsvoorganger van de Minister heeft in het verleden wel geopperd dat de NPO scherper zou kunnen onderhandelen en op die manier meer inkomsten zou kunnen genereren. Is dat naar de opvatting van de Minister nog steeds het geval? Ook zijn deze leden benieuwd wat de verwachte opbrengsten zijn van de samenwerking met Netflix, KPN en Videoland, zoals in recente Kamervragen van het lid Van der Molen¹⁷ ook genoemd. Worden nog andere opties overwogen voor extra inkomsten of mogen deze leden uit de brieven van de Minister en NPO concluderen dat deze opties de afgelopen maanden zijn overwogen maar afgevallен. Graag ontvangen zij in dat geval meer inzicht in die afweging.

Voorts zijn de leden benieuwd hoe de Minister het traject, en specifiek zijn rol daarin, ziet in de discussie over de volgende concessieperioden. Idealiter immers passen de maatregelen die als gevolg van de tegenvalende STER-inkomsten worden genomen bij die lange termijn. Overweegt hij bijvoorbeeld om een hoofdlijnennotitie hierover met de Kamer te delen, zodat hier tijdig het debat over gevoerd kan worden. Is de Minister hiertoe bereid?

---

¹⁷ Parlisnr. 2018D31013.

Daarbij zouden deze leden ook de aandacht van de Minister willen vragen voor het onderzoek dat de WRR¹⁸ onlangs heeft gedaan naar de actualiteitswaarde van hun advies *Focus op functies* uit 2005. Is de Minister bereid om de WRR te verzoeken om een actuele policy brief te schrijven op basis van dat advies?

Er wordt minder lineair televisie gekeken, en steeds meer *on demand*. Deze *on demand*-markt wordt gedomineerd door een paar grote, internationale spelers zoals Netflix en Amazon. Tegelijkertijd constateert de Raad voor Cultuur ook dat mensen maar ruimte hebben voor een beperkt aantal abonnementen. De leden zijn van mening dat het van grote toegevoegde waarde zou zijn om in te zetten op één hoogwaardig platform voor de Nederlandse content, om de concurrentie op de *on demand*-markt het hoofd te kunnen bieden. Het platform NLZiet is hierin een veelbelovend platform dat, indien het platform doorontwikkeld wordt qua functionaliteiten en aanbod en de juiste juridische handvatten krijgt, aan zou kunnen sluiten op onze visie op een toekomstbestendige Nederlandse audiovisuele *on demand*-markt. De Minister schrijft in zijn brief over dat onderwerp dat hij met partijen uit de sector in gesprek gaat om een bredere en meer integrale visie op de toekomst van de media-sector te formuleren. Zij vinden dit een erg goed initiatief, aangezien er een behoorlijk aantal samenhangende vraagstukken ligt. Wanneer de Minister tijdens deze gesprekken met de publieke en commerciële omroepen aan tafel zit, is de Minister dan bereid om te bekijken of deze omroepen zich willen inzetten om hun krachten te bundelen en één overkoepelend platform te ondersteunen?

Wat zal de verdere inzet zijn van de Minister in deze gesprekken over de toekomst van de mediasector? Wat is het doel en het tijdspad dat hij voor ogen heeft, en op welke momenten is de Minister voornemens de Kamer hierover te informeren? Is het zijn bedoeling tot een soort media-akkoord te komen? Hoe gaat hij zorgen dat er daadwerkelijk resultaten uit deze gesprekken komen?

De leden hebben verheugd kennisgenomen van de extra middelen die besteed zullen worden ter ondersteuning van onderzoeksjournalistiek. Deze vorm van journalistiek is bij uitstek onmisbaar in onze democratie. Desalniettemin wijzen deze leden op het onverminderd verruwend klimaat voor journalisten, en dat het aantal en de ernst van bedreigingen is toegenomen. Ook worden vaak juridische middelen ingezet tegen journalisten om hen het werk te bemoeilijken. Tegelijkertijd kunnen veel journalisten door de hoge mate van flexibilisering in de sector minder aanspraak maken op beschermende maatregelen van hun werkgever. Deze leden zijn daarom benieuwd of het mogelijk is om een deel van de extra middelen beschikbaar te stellen voor het bevorderen van de persvrijheid in deze zin.

De leden vinden het ook op lokaal niveau essentieel dat journalisten hun controlerende functie naar behoren uit kunnen voeren. Zeker met de toename van de verantwoordelijkheden van de lokale besturen is het meer dan ooit belangrijk dat een professionele en slagvaardige journalistieke verslaggeving plaats kan vinden. Daarom delen deze leden de mening van de Minister dat het onwenselijk is dat een deel van de gemeenten een bedrag lager dan het richtsnoerbedrag daadwerkelijk uitgeeft aan lokale omroepen. Deze leden zijn benieuwd naar de uitkomsten van de gesprekken die de Minister aangeeft te gaan voeren. Zij vragen zich echter wel af of er in dit stelsel niet sprake is van een fundamenteelere weeffout. De gemeentebesturen hebben via de financiering en de licentie-voordracht invloed op wie hen controleert. Deze leden zien hier een ongewenste verstrengeling. Wat is de visie van de Minister hierop? Is de Minister bereid om te onderzoeken wat de voor- en

---

¹⁸ WRR: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

nadelen zijn van het instellen van een landelijke regeling en hierover de Kamer te informeren?

Daarnaast is de afgelopen jaren, vanuit het overkoepelende orgaan van de lokale publieke omroepen, ingezet op het vormen van streekomroepen. Dit is een ontwikkeling die deze leden ondersteunen, aangezien een dergelijke professionaliseringsslag zeer waarschijnlijk zal leiden tot een toename in de kwaliteit van de lokale nieuwsvoorziening. Daarom betreuren deze leden het dat de regelgeving in sommige gevallen niet lijkt aan te sluiten op de werkwijze die een streekomroep beoogt. Wanneer een streekomroep in verschillende gemeenten opereert, moet deze streekomroep van elke gemeente afzonderlijk financiering veilig stellen. In veel gevallen kan het dwarsliggen van één gemeente er al toe leiden dat de streekomroep in de problemen raakt. Is de Minister bereid om met de verschillende streekomroepen in gesprek te gaan, om te kijken welke juridische, financiële en organisatorische barrières de streekomroepen tegenkomen, en te onderzoeken of het mogelijk dan wel wenselijk is om deze barrières weg te nemen, en hierover de Kamer te informeren? Is de Minister daarnaast bereid om een uitgebreidere visie te schrijven over de positie van de overheid in de ondersteuning en begeleiding van de vorming van streekomroepen?

Daarnaast is de financiële basis van verscheidene reeds gevormde streekomroepen wankel. De nood is voor een aantal zelfs zeer acuut. Welke mogelijkheden ziet de Minister om hier iets aan te doen? Is hij bereid de nieuwe invulling van de frictiekostenregeling voor regionale omroepen daarbij te betrekken? Wat zal de inzet zijn van de Minister in de gesprekken die hij gaat voeren met de streekomroepen, zo vragen de leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie wensen allereerst de Minister veel beterschap. Ze hebben een aantal vragen en opmerkingen nu het algemeen overleg media en journalistiek niet door kan gaan. De leden zouden graag met de Minister in gesprek willen over de vraag hoe hij in bredere zin de toekomst ziet van het publieke mediabestel c.q. de NPO. Ze vragen of hij deze visie op papier kan zetten ten behoeve van het later te houden algemeen overleg en of hij onderstaande vragen hierin wil meenemen.

De leden dat de reclame-inkomsten van de NPO met € 62 miljoen zullen dalen, maar dat de Minister daar nog geen zekerheid over geeft en verwijst naar de miljoenennota die pas in het najaar verschijnt. De voornoemde leden staan voor een sterke publieke omroep. Goed functionerende media zijn van groot belang voor een open democratische samenleving en de publieke omroep is daarin onmisbaar. Hoe ziet de Minister dit? Hoe verhoudt deze visie zich tot de toekomstige bezuinigingen bij de NPO? Kan de NPO nog voldoen aan de verwachtingen en taken met het huidige budget?

Deze leden constateren daarnaast dat de dalende reclame-inkomsten zich niet tot één jaar beperken maar een trend zijn van meerdere jaren. Onder Rutte 1 en Rutte 2 is er al flink bezuinigd op de publieke omroep. De leden zijn van mening dat er daarom structureel naar oplossingen moet worden gekeken. Hoe ziet de Minister dit? Is het huidige stelsel volgens hem houdbaar of heeft hij andere plannen? Wil de Minister kijken naar de lange termijn, dus ook na 2020?

De leden zien een reclame-paradox. De NPO wil de dalende inkomsten vooral opvangen door bezuinigingen in de genres cultuur en informatie (NPO2-programmering) en juist de programmering van populair amusement op NPO1 ontzien. Daardoor lijken (afnemende) reclame inkomsten bepalend te zijn voor programmatische keuzes tussen genres. Hoe kijkt de Minister hier tegenaan in het kader van de publieke mediaop-

dracht die juist cultuur, informatie en educatie voorop zet? De leden zijn dan ook benieuwd naar de mogelijkheden om de publieke omroep reclamevrij of reclame-arm te maken om de hierboven gesignaleerde reclame-paradox te doorbreken. De noodzaak voor reclame wordt steeds minder als de reclame-inkomsten almaar dalen. Kan de Minister bij het komen tot structurele oplossingen voor de dalende reclame-inkomsten ook dit scenario nader uitwerken? Is de Minister bereid om een scenario te maken waarin er geen reclame is rondom kinderprogramma's?

De leden lezen dat de Minister voor 2019 en 2020 nieuwe tegenvallers van de STER-inkomsten niet wil verrekenen met het budget voor de landelijke publieke omroep. Wil de Minister deze middelen binnen de OCW-begroting vinden? Kan het bijvoorbeeld ten koste gaan van het onderwijsbudget?

De leden hebben kennisgenomen van de plannen van Paul Römer, waarbij er maar één omroep overblijft: een fusie van de NPO en de taakomroepen NOS en NTR. De overige omroepen zouden dan verder gaan als productiehuisen. De voornoemde leden zijn geïnteresseerd in nadere uitwerking van dit plan. Hoe beoordeelt de Minister dit plan? Ziet de Minister hier maatschappelijk draagvlak voor? Wat betekent dit plan voor de baan zekerheid van de mensen binnen de huidige omroepen en de arbeidsmarktpositie van de makers in dit nieuwe plan? Kan dit door versterkte concurrentie onder druk komen te staan? Welke kansen biedt dit plan voor onafhankelijke producenten, zo vragen deze leden.

Volgens het plan zou de publieke omroep € 100 miljoen goedkoper kunnen zonder dat de kijker hier zelfs iets van merkt. Hoe beoordeelt de Minister dit? Kan dit gehele bedrag worden bespaard door het verdwijnen van bestuurslagen? Of wordt de bestuurslaag van de «oude» omroepen vervangen door een bestuur van productiehuisen? Waar denkt de Minister dat de daling van de reclame-inkomsten bij dit plan zullen neerslaan, zo vragen deze leden.

De leden vragen of de Minister bereid is gevolgen van het voorstel van Römer onafhankelijk te laten onderzoeken en daarbij ook te kijken naar mogelijke uitwerking of alternatieven.

De leden vragen tevens wat de visie van de Minister is op online-activiteiten. Is hij van mening dat online activiteiten vrij van reclame moeten zijn, zo vragen deze leden.

Kan de Minister reageren op het rapport *Ben ik (nog) in beeld* van NSOB? Hoe beoordeelt hij de conclusies?

Voorts zijn de leden van mening dat de Wet Normering Topinkomens ook van kracht zou moeten zijn bij de publieke omroep. Zij horen graag van de Minister hoe hij dat ziet. Is de Minister bereid om afspraken te maken over het normeren van topsalarissen. De leden constateren dat de motie van de leden Kwint, Westerveld, Van den Hul over bij de publieke omroep niet meer verdienen dan een Minister¹⁹ bij het wetgevingsoverleg niet is aangenomen. Deze motie vraagt om de uitzonderingsmogelijkheid voor personeel dat via een productiemaatschappij kan worden ingehuurd, waardoor er vele malen meer kan worden verdiend dan de WNT-norm, af te schaffen. Hoe ziet de Minister dit in het licht van de bezuinigingsopdracht van de publieke omroep? Vindt de Minister dat het uit te leggen is dat een omroep moet bezuinigen op goedlopende programma's en een enkeling een flink topsalaris verdient?

De leden constateren tevens dat lokale media steeds meer onder druk staan, terwijl met de decentralisaties gemeenten steeds meer belangrijke taken krijgen. Voor goede controle op de lokale politiek is juist deze vorm van media van belang. Lokale omroepen moeten een belangrijk onderdeel vormen van deze lokale media. Echter, veel lokale omroepen ontvangen niet meer dan € 50.000 per jaar. Is de Minister het met deze leden eens dat met een dergelijke bijdrage het lastig is om een professionele omroep te

¹⁹ Kamerstuk 34 775-VIII, nr. 42.

runnen. Kan de Minister aangeven of hij mogelijkheden ziet om de vorming van streekomroepen met een breder draagvlak en meer armslag verder te stimuleren? Welke visie heeft de Minister hierover, zo vragen deze leden.

De Minister geeft aan dat hij gaat verkennen op welke wijze gemeenten kunnen voldoen aan het richtsnoerbedrag en hoe er invulling kan worden gegeven aan het lokaal toereikend media-aanbod. Is hij het met de leden eens dat hierbij niet alleen moet worden gekeken naar hoeveel gemeenten voldoen aan het richtsnoerbedrag, maar ook hoe het is opgebouwd? Is de Minister bereid om ook te kijken naar vaste voet in de bekostiging van de lokale omroepen, zodat ook in de kleinere (samenwerkende) gemeenten er professionele (streek)omroepen kunnen functioneren. Is hij bereid bij deze verkenning als uitgangspunt mee te nemen dat de lokale omroepen en streekomroepen een professionele organisatie kunnen runnen, zo vragen deze leden.

Voorts merken de leden op dat goede onderzoekjournalistiek onmisbaar is in een democratische rechtstaat. Deze leden zijn daarom positief dat het kabinet € 5 miljoen investeert in onderzoekjournalistiek. Wel vragen deze leden of dit echt voldoende is om de gewenste impuls te bereiken.

Terecht wijst de Minister erop dat steeds meer (onderzoeks)journalisten werken als zzp'er en hun arbeidsmarktpositie vaak zorgwekkend is. De Minister stelt dan ook middelen beschikbaar om deze arbeidsmarktpositie te verbeteren. Maar hoe wil hij dit concreet gaan doen? Welke actie zal worden ondernomen om deze arbeidsmarktpositie verbeteren, zo vragen deze leden.

De leden hebben tevens al een aantal keer het belang van mediawijsheid benadrukt. Ook het Rathenau Instituut, de Raad voor Cultuur, het SCP²⁰, Clingendael en het Commissariaat voor de Media benadrukken het belang ervan. In de plannen van de overheid is wel aandacht voor de bestrijding van nepnieuws, maar weinig voor het belang van mediawijsheid. De leden zien daarom graag een bredere visie van de overheid als het gaat om digitalisering en mediawijsheid. Wil de Minister bij de verdere uitwerking van Nederland Digitaal het belang en de rol van mediawijsheid meenemen? Wil de Minister ook aangeven of, en zo ja hoe hij de rol van de overheid ziet als het gaat om het tegengaan van nepnieuws. Ziet hij een rol voor mediawijsheid in deze discussie?

In korte tijd heeft het Openbaar Ministerie twee keer journalisten ten onrechte afgeluisterd. Als antwoord op mondelinge vragen van het lid Westerveld over het afluisteren van een journalist van het Brabants Dagblad²¹ gaf Minister Grapperhaus aan dat het OM maatregelen treft om zijn eigen bedrijfsregels aan te scherpen, zodat dergelijke situaties in de toekomst niet meer zullen voorkomen. Verder zal met de nieuwe wet over bronbescherming een toets door de rechter-commissaris plaatsvinden, waardoor er in ieder geval altijd een rechter aan te pas komt om te bekijken of het onder de gegeven omstandigheden een situatie is die ernstig genoeg is. Hoe kon het dan toch een tweede keer gebeuren? Zijn er extra maatregelen nodig? Zijn er meer voorbeelden bekend waarbij journalisten in Nederland worden afgeluisterd, zo vragen deze leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vragen de Minister hoe hij nu aankijkt tegen de zware bezuinigingen op de publieke omroep. Ware het niet beter geweest als de informatie over de teruglopende reclame-inkomsten, en de daarmee gepaard gaande bezuiniging voor de publieke omroep, al beschikbaar was geweest tijdens de formatie? Tevens vragen zij welke invloed de individuele omroepen volgens het kabinet hebben op de

²⁰ SCP: Sociaal en Cultureel Planbureau.

²¹ Het mondelinge vragenuur, 12 juni 2018.

teruglopende STER-inkomsten. Hoe staat de Minister tegenover de suggestie van het College van Omroepen, waarin gevraagd wordt tweemaal de terugloop in STER-inkomsten te compenseren, waarna de omroepen zelf de verantwoordelijkheid nemen om de mediareserve weer op orde te brengen? Zeker in het licht van de in dat voorstel gedane toezegging dat de bezuiniging op de programmering dan niet nodig is. De leden merken hierbij op dat waar bezuinigd moet worden, programma's gaan verdwijnen, zoals het tv-programma Andere Tijden. Of ze dreigen om onbegrijpelijke redenen ineens van plek te moeten verschuiven, zoals EenVandaag. De NPO en de omroepen zijn met elkaar aan het ruziën. Opnieuw komt weer de discussie naar boven of het systeem van omroepen nog wel houdbaar is. De voornoemde leden vragen of de Minister het met deze leden eens is dat dit zeer onwenselijk is. Wat vindt de Minister van het dreigende verdwijnen van een programma als Brandpunt+, dat juist wel op innovatieve wijze bezig is. In hoeverre acht het kabinet zichzelf verantwoordelijk voor de personele consequenties die dit besluit zal hebben? Na jaren van onrust, reorganisaties, bezuinigingen en ontslagen wordt nu voor het zoveelste jaar op rij op het Mediapark gesproken over bezuinigingen. Hoeveel mensen kunnen er, volgens het kabinet, weg, voordat de kerntaak van de publieke omroep in het geding komt? Deelt de Minister de mening van de leden dat een oproep tot samenwerking weinig effect zal sorteren als de diverse partijen op het Mediapark onder druk van de bezuinigingen nu primair bezig zijn met het bevechten van hun eigen overleven en eigen ruimte op de zender? De Minister geeft aan dat de publieke omroepen een deel van de tegenvaller van de verdwenen rapporten van Dekker kunnen opvangen vanuit de eigen reserves. Klopt het dat de inschatting van de omvang van deze reserves gebaseerd is op een inschatting van 31 december 2017? Weet de Minister wat nu de omvang van deze reserves is? Tevens vragen de voornoemde leden of het kabinet kan aangeven in hoeverre men het verstandige bedrijfsvoering acht, om de reserves van omroepen te plunderen op een moment dat er op het Mediapark gesproken wordt over mogelijke ontslagen, en er een reëel risico is dat er sociale plannen gesloten moeten gaan worden, inclusief forse financiële consequenties? Het concessiebeleidsplan voor de publieke omroep loopt tot 2020. Kan de Minister een beeld schetsen van hoe volgens dit kabinet de publieke omroep er na die periode uit moet zien? Gaat hij dan nog uit van de ledenomroepen zoals ze nu bestaan, of stuurt hij meer aan op een grotere rol van de NPO en met de omroepen als productiehuisen, zoals in de media reeds door enkelen is geopperd? Hoe ziet hij het publieke bestel na 2020 voor zich, zo vragen de voornoemde leden. De leden merken tevens op dat in de regio het lang niet altijd beter gaat. Wist de Minister dat de enige lokale omroep die hij in zijn brief noemt – 1Twente – op dit moment nog altijd niet weet of ze volgend jaar nog doorkunnen? Dat zou toch onbestaanbaar zijn? Nu wordt gevraagd of de gemeente wil bijspringen, maar dat is ook nog maar de vraag. Het tekent de staat van de regionale media, dat zelfs de initiatieven die de Minister prijst, nauwelijks kunnen overleven. Erkent de Minister, zo vragen de leden, dat lokale en regionale journalistiek momenteel meer nodig heeft dan een eenmalige stimuleringsregeling, maar dat de controle op de lokale democratie gebaat is bij een sterkere structurele ondersteuning. Ook de regionale omroep ZuidWest geeft aan dat de landelijke overheid een centralere rol moet nemen in het ondersteunen van media in de regio. Hoe verhouden deze brandbrief²² – en vele andere zorgwekkende signalen – zich tot de ambities van dit kabinet om juist op lokaal en regionaal niveau een professionalisering mogelijk te maken? De leden zien dat de verdiensten in de mediasector niet eerlijk verdeeld zijn. Zo verdient de eigenaar van de Persgroep tientallen miljoenen, terwijl

²² Parlisnr. 2018Z11676.

freelancers in de journalistiek op een houtje bijten. De tarieven kelderen al jaren en er zijn plekken die vooral op stagiairs draaien. Is de Minister het met genoemde leden eens dat dit een zeer onwenselijke situatie is, die de journalistiek niet sterker maakt, maar alleen maar verzwakt? De voornoemde leden vragen welke initiatieven de Minister voornemens is te ontplooiën om ervoor te zorgen dat meer geld bij de makers van journalistieke producties terecht komt, en minder geld in de zakken van aandeelhouders verdwijnt. Het is overigens soms ook gemeenten te verwijten, die wel het geld krijgen, maar ervoor kiezen niet het afgesproken percentage in media te investeren. Om hoeveel gemeenten gaat dit nu? Wat gaat de Minister eraan doen als hij na de zomer met de gemeenten in gesprek gaat, om die ervan te overtuigen wel de nodige investeringen te doen, zo vragen de eerder genoemde leden.

Nu is er in de cultuursector na jarenlange kaalslag een zogenaamde fair practice code afgesproken met afspraken voor makers. De makers van journalistiek zijn de journalisten. Deze zijn ook onderdeel van de code. Wat voor stappen is het kabinet bereid te nemen om journalisten hierin te ondersteunen? Zij vragen of het kabinet net als de leden dan bijvoorbeeld denkt aan afspraken over bodemtarieven en vaste dienstverbanden.

In de strijd tegen grote Amerikaanse mediaconcerns stelt de Minister voor dat de publieke omroep samen met de commerciële nu een vuist moet gaan maken tegen Amerika. Ziet de Minister ook dat deze strijd te eenzijdig is? Want ook Nederlandse ondernemers zijn immers op zoek naar winstmaximalisatie. Is de Minister het met genoemde leden eens dat ook de Nederlandse commerciële partijen winst willen maken en het altijd onwenselijk is wanneer er een monopolie positie ontstaat, ook wanneer het gaat om Nederlandse mediabedrijven? Zeker nu de Nederlandse mediabedrijven zijn overgenomen en er samenwerkingen zijn aangekondigd tussen de grootste Nederlandse mediabedrijven. Zij vragen of de Minister erkent dat bijvoorbeeld in een samenwerking als NLZiet deze potentieel tegenstrijdige belangen tot uiting zouden kunnen komen en dit een gezamenlijke aanpak bemoeilijkt.

Welk plan ontwikkelt het kabinet om in Europa alsnog een bredere coalitie te smeden tegen het Europees nepnieuwsbureau EU vs Disinfo? Was er – zoals de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties eerder beweerde – werkelijk waar geen enkel land te vinden dat de mening van Nederland deelde, dat dit geen overheidstaak is?

Ten slotte vragen de leden hoe de Minister zich in gaat zetten om persvrijheid zoveel mogelijk te beschermen, nu deze niet alleen onder druk staat door marktbelangen, de nieuwe wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten maar ook door bedreigingen van journalisten. De genoemde leden kunnen niet genoeg het belang van (onderzoeks-)journalistiek en journalisten benadrukken en zal zich de komende jaren ook voor hen blijven inzetten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling maar vooral ook met teleurstelling en onvrede kennisgenomen van de voorliggende brief van de Minister inzake de financiering van de landelijke publieke omroep. De leden stellen vast dat de brief vooral een bestendiging is van de door het kabinet en de verantwoordelijk Minister reeds gekozen lijn om de structurele daling van de reclame-inkomsten met € 62 miljoen niet op te vangen in het budget voor 2019 en daarmee een zeer forse bezuinigingsopdracht op de publieke omroep los te laten. Hiermee komt niet alleen waardevolle en zeer gewaardeerde programmering in gevaar maar verkeren ook veel medewerkers in onzekerheid over hun baan als maker van zorgvuldig geproduceerd televisieproduct voor alle groepen in onze samenleving.

Daarnaast stellen de leden vast dat de Minister hiermee een stap zet met grote gevolgen voor de financiering en daarmee de maatschappelijke positie van de publieke omroep in de komende jaren, wanneer de reclame-inkomsten blijven dalen en daarmee de programmering en de rol van de publieke omroep verder in de verdrukking komen in een complex en zich internationaal snel ontwikkelend mediaveld. De leden merken op dat de Minister op die manier zelf een onverantwoorde bijdrage levert aan de verzwakking van ons publieke bestel, een van de laatste onafhankelijke, nationaal geborgde mediaorganisaties in ons land. Het belang daarvan moet niet worden onderschat in tijden van grote internationale media-veranderingen, «fake news», de invloed en impact van social media zoals Facebook en daarmee de noodzaak tot pluriform media-aanbod met een verbindende werking in onze samenleving. Hoe kijkt de Minister hier tegenaan, zeker in het licht van de noodzaak van een sterke publieke omroep? Hoe beziet de Minister de positie van onze publieke omroep, zeker wanneer dat internationaal vergeleken wordt en de Nederlandse publieke omroep een budget in de laagste categorieën? Is de Minister het met de leden eens dat de ondergrens met betrekking tot de balans tussen de hoogte van de financiering en de vereiste kwaliteit van een dergelijke belangrijke publieke voorziening bereikt is?

Hoe beziet de Minister de maatschappelijke relevantie van de publieke omroep, gekoppeld aan het dalende budget en de gedwongen keuzes die dit zal hebben voor programma's die juist die maatschappelijke relevantie helpen bepalen? Kan de Minister aangeven waarom hij in zijn brief terecht wijst op de invloed van bepaalde keuzes voor de maatschappelijke relevantie van de publieke omroep maar waarbij de Minister hierbij geen reflectie toont op het zijn eigen keuze om de publieke omroep te korten op haar budget vanaf 2019? Is de Minister het met de leden eens dat die keuze van de Minister van grote negatieve invloed is op de maatschappelijke relevantie van de publieke omroep en daarmee dus onverantwoord is, gelet op de gevolgen voor programmering en makers van deze programma's?

Kan de Minister aangeven hoe hij aankijkt tegen de vicieuze cirkel waarin dit kabinet de NPO en de omroepen duwt en vooral vast laat zitten.

Minder reclame-inkomsten betekent immers minder budget wanneer dat niet gecompenseerd wordt en daarmee zoals nu dus snijden in de programmering die ook adverteerders aantrekt. Hoe wil de Minister de publieke omroep helpen om niet in deze vicieuze cirkel te geraken of blijven?

De Minister stelt voorts dat de mediareerves in te zetten om de vermindering in budget op te vangen maar deze reserves zijn na 2019 zodanig uitgeput dat dit geen structurele oplossing biedt? Hoe kan de Minister op basis van de inzet van deze middelen redeneren dat de programmering hiermee kan worden overzien als het bedrag het tekort niet afdekt en ook niet structureel is, zo vragen zij.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hechten aan een onafhankelijke publieke omroep die waarden als pluriformiteit en een brede verankering in de samenleving borgt, en waar ruimte is voor kwalitatieve, onafhankelijke nieuwsvoorziening.

Het belang hiervan neemt alleen maar toe in een samenleving waarin verschillen tussen mensen juist worden vergroot en de verdraagzaamheid onder druk staat. De publieke omroep vertegenwoordigt daarin de hele samenleving.

De leden constateren dat er de afgelopen tijd veel onrust is ontstaan over de gevolgen van de terugvallende reclame-inkomsten bij de publieke omroep. Er zijn diverse plannen van de NPO naar buiten gebracht over journalistieke en levensbeschouwelijke programma's die mogelijk moeten

verdwijnen. De leden vragen bevestiging van de Minister dat het tot nu toe om conceptplannen gaat en dat er nog geen concrete besluiten voorliggen.

De leden vinden het goed dat de Minister heeft aangegeven dat hij betrokken wil worden bij de verdere keuzes die de NPO maakt. Omdat de keuzes van de NPO kunnen van grote invloed zijn op de maatschappelijke relevantie van de publieke omroep. De leden vragen de Minister welke mogelijkheden hij ziet om invloed uit te oefenen op de keuzes die de NPO gaat maken. En hoe hij kan borgen dat er daadwerkelijk een pluriform en kwalitatief hoogwaardig aanbod blijft bestaan, dat past bij de kerntaken van de publieke omroep.

De leden vragen aandacht voor levensbeschouwing als een belangrijk onderdeel van de publieke waarde. In het concessiebeleidsplan van de NPO staat dat de weerspiegeling van levensbeschouwing in het media-aanbod vanzelfsprekend onderdeel van de opdracht van de publieke omroep is en blijft. Deelt de Minister de mening van de leden dat levensbeschouwing een onmisbaar onderdeel van de publieke omroep is? Hoe kan hij bewaken dat de NPO zich houdt aan de afspraken in het concessiebeleidsplan en dat bepaalde omroeporganisaties niet disproportioneel geraakt worden door de bezuinigingen?

De leden roepen in herinnering dat er dankzij de motie-Bikker c.s. geormerkt budget is voor het type programmering dat de opgeheven oude kleine levensbeschouwelijke omroepen verzorgden, de zogenaamde 2.42-omroepen. De leden vragen bevestiging dat het geormerkte budget van € 12 miljoen onaangetast blijft. De betreffende motie verzocht echter ook om daarnaast ruimte en budget vrij te blijven maken voor brede levensbeschouwelijke programmering en dit vast te leggen in de prestatieovereenkomst met de NPO. De leden vragen de Minister of hij op deze motie kan reflecteren in het licht van de huidige discussie en hoe hij kan zorgen dat deze belangrijke pijler van de publieke omroep bewaakt wordt.

Voorts lezen de leden in de brief van de Minister dat hij wil dat de omroepen in het komende jaar hun eigen mediareerves aanspreken. Het is positief als daardoor de programmering kan worden ontzien, maar de leden vragen de Minister wel wat de consequenties hiervan zijn. Heeft de Minister een beeld van het verschil in reserves tussen de omroeporganisaties? Kan dit tot gevolg hebben dat bepaalde omroepverenigingen veel harder getroffen worden door de budgetkorting dan andere omroepverenigingen? Deelt de Minister de mening dat het vanuit het oogpunt van goede bedrijfsvoering en risicobeheersing belangrijk is dat omroeporganisaties reserves blijven aanhouden? Wat zijn dan de gevolgen van het inzetten van deze reserves?

Tevens zijn de leden van mening dat het vraagstuk over de financiering van de publieke omroep aan een breder vraagstuk raakt: hoe moet ons mediabestel er in de toekomst uitzien? Deze leden vragen hierover de mening van de Minister.

De trend dat de reclame-inkomsten dalen is al jarenlang zichtbaar en zal hoogstwaarschijnlijk doorzetten. De discussies over het NPO-budget zullen dus blijven terugkeren. De leden vragen de Minister of hij bereid is scenario's in kaart te brengen voor de lopende concessieperiode hoe om te gaan met het vraagstuk van de terugvallende reclame-inkomsten.

De leden constateren dat niet alleen de publieke omroep onder druk staat, maar de hele audiovisuele sector. Het kijkgedrag van Nederlandse consumenten is sterk aan het veranderen. De Raad voor Cultuur schetst in haar advies de sterke toename aan internationaal aanbod dat wordt gedistribueerd en vertoond door internationale spelers zoals Netflix. Deze ontwikkelingen zorgen, volgens de Raad, voor een ongelijk speelveld. Het leidt tot vragen over de financiering van content van eigen bodem, maar ook over de toegankelijkheid en zichtbaarheid van dat aanbod. De leden maken zich hier zorgen over. Wat hen betreft is er een brede en integrale

visie nodig op de toekomst van het mediabestel. Daarbij moet het gaan over de organisatievorm van de publieke omroep en de plek van de omroeporganisaties daarbinnen, over de samenwerking tussen commerciële en publieke omroepen, over het financieringssysteem van de audiovisuele sector, over de toegankelijkheid van content van eigen bodem, over de regels voor internationale aanbieders, enzovoort. De leden vragen hierover de mening van de Minister.

De leden constateren dat de Minister een breed overleg met alle betrokken partijen heeft geïnitieerd over de toekomst van het medialandschap. Zij vragen de Minister hoe hij dit verder wil aanpakken en welk tijdspad hij daarbij voor ogen heeft.

Voorts zijn de leden blij met de forse investering in de onderzoeksjournalistiek, die in het regeerakkoord is afgesproken en die nu door de Minister is uitgewerkt. Kwalitatief goede onderzoeksjournalistiek is van cruciaal belang voor het goed functioneren van onze democratische rechtsstaat. In Nederland hebben we de persvrijheid hoog in het vaandel en niet voor niets. De macht moet gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd kunnen worden door onafhankelijke journalisten en betrouwbare journalistiek. Dit geldt niet alleen voor landelijke, maar zeker ook voor regionale en lokale media. Daarom zijn de leden verheugd dat de investering van € 5 miljoen juist ook naar de versterking en innovatie van lokale en regionale media gaat.

Tevens waarderen de leden het dat er stappen worden gezet om regionale content via de kanalen van de NPO uit te zenden, de zogenaamde vensterprogrammering. De leden waarderen het dat de Minister een manier heeft gevonden om het budget hiervoor los te maken. De leden vragen of de Minister bereid is dit geld spoedig beschikbaar te stellen zodat nog in januari 2019 kan worden gestart met de pilot. De leden vinden het van belang om te benadrukken dat dit echt snel van de grond moet komen en vragen om een reactie van de Minister op dit punt.

De leden zijn voorts van mening dat ook de lokale omroepen een belangrijke rol vervullen in het medialandschap en in onze democratie. Het is van belang dat zij kunnen beschikken over adequate financiering. Daarom is het goed dat er met de brancheorganisatie en met de VNG²³ een richtsnoerbedrag is afgesproken voor het bedrag per huishouden waarmee gemeenten de lokale publieke omroep bekostigen. De leden waarderen het dat de Minister hierover opnieuw in gesprek gaat, omdat op dit moment nog maar 79% van de gemeenten voldoet aan het richtsnoerbedrag. Deze leden roepen de Minister op om te bezien hoe dit richtsnoerbedrag verplicht kan worden gesteld voor gemeenten en vragen de Minister om een reactie op dit punt.

Tot slot willen de leden aandacht vragen voor de kosten van kranten. De krantensector heeft het al behoorlijk zwaar, vanwege teruglopende aantallen abonnees en de teruglopende advertentie-inkomsten. Nu dreigt door de btw-verhoging de prijs van kranten nog verder opgedreven te worden. Daarnaast kunnen de zzp-plannen van het kabinet ertoe leiden dat alle 20.000 krantenbezorgers in ons land een dienstverband moeten krijgen, omdat ze onder het voorgenomen minimumtarief vallen. Ze mogen dan niet meer werken met een zogenaamde «overeenkomst van opdracht», terwijl ze dat al decennialang doen. Dit zou forse gevolgen hebben voor de branche en het zou de prijs van kranten flink hoger maken. De leden vragen of de Minister binnen het kabinet aandacht kan vragen voor deze punten en of hij kan bezien hoe onbedoelde negatieve effecten van de kabinetsplannen voorkomen kunnen worden.

---

²³ VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de 50PLUS-fractie

De leden van de 50PLUS-fractie constateren dat het kabinet fors wil bezuinigen op de publieke omroep. Het budget van de publieke omroep wordt voor een deel bekostigd uit de reclame-inkomsten van de STER. Die inkomsten dalen en die trend zal zich doorzetten, zo is de verwachting. Daarom, zo redeneert het kabinet, moet het mes in het budget van de NPO. Deze leden van zijn mordicus tegen deze bezuiniging.

Voor volgend jaar is een bezuiniging van € 62 miljoen voorzien. Het budget gaat, na diverse eerdere kortingen, terug naar € 740 miljoen. De leden van deze fractie menen dat dat merkbaar zal worden in de vorm van een ernstige verschraling van het programma-aanbod. Zeker overdag wanneer ouderen – die van dit kabinet steeds langer thuis moeten blijven wonen – juist nog wat verstrooiing vinden bij interessante dagprogramma's.

Goede, waardevolle programma's zoals het geschiedenisprogramma *Andere Tijden*, zo merken deze leden op, dreigen gehalveerd te worden. Ook het actualiteitenprogramma *Brandpunt+* staat op de tocht. Onderzoeksjournalistieke programma's als *Tegenlicht* en *Argos* van de VPRO moeten vrezen voor een inkrimping van het budget, zo melden meerdere media. Klopt deze berichtgeving, zo vragen deze leden. Een ander gevolg is waarschijnlijk dat er gekort gaat worden op het budget voor Nederlandse dramaproducties. De Minister stelt voor relatief dure eigen producties te verruilen voor relatief goedkope buitenlandse producties en series. De leden benadrukken dat het hier gaat over programma's die nauw verbonden zijn met onze eigen identiteit en met onze eigen geschiedenis. Deze leden zijn van mening dat Nederlandse dramaseries een grote rol hebben gespeeld in de succesvolle homo-emancipatie in dit land.

Door slim te lobbyen bij producenten en drama-auteurs kon in de jaren tachtig bijvoorbeeld door de huidige fractievoorzitter van 50PLUS bewerkstelligd worden dat er in veel van die series gewone, normale mensen die toevallig ook nog eens homoseksueel waren, figureerden. Dat heeft, zo menen deze leden, bijgedragen tot positieve beeldvorming. Een schril contrast met het beeld dat er destijds vaak in buitenlandse series zoals *Are you being served* werd geschetst, waarin typetjes als Mr. Humpfries alle oude vooroordelen rondom homoseksuelen bevestigden. Die voorbeeldfunctie voor onze normen en waarden op diverse terreinen is nog steeds hard nodig volgens de leden. Deelt de Minister die mening? De leden van deze fractie wijzen er op dat wij een publieke omroep hebben om trots op te zijn. Een publieke omroep die zorgt voor een fantastisch diepgaand en gevarieerd programma-aanbod en dat tegen een prijs per hoofd van de bevolking die veel lager is dan in de meeste buurlanden. Kan de Minister hiervan een overzicht geven? Natuurlijk wordt er ook wel eens gemopperd dat de publieke omroep politiek te gekleurd zou zijn. Soms is men geneigd te denken dat dat klopt. Uit cijfers van omroep WNL blijkt dat een deel van de bevolking zich niet vertegenwoordigd voelt in de «kleur» die ze bij de «oude» omroepen bespeuren. Kent de Minister deze cijfers? Wat wil hij gaan doen om dit recht te trekken?

De leden zijn tegen de onnodig harde bezuinigingen op de publieke omroep die nu op tafel liggen. Een budgetverhoging zou, volgens deze leden, eerder op zijn plaats zijn. Deze leden zijn van mening, dat een kaalslag moet worden voorkomen op het gebied van drama, waardevolle geschiedenisprogramma's en een verdere verzwakking van de journalistieke taak van de NPO. Er moet, volgens deze leden, minder bezuinigd worden. Alleen bezuinigen indien noodzakelijk en waar het op verantwoorde wijze kan, maar niet ten koste van waardevolle programma's zoals *Nieuwsuur*, *Zembla*, *De Monitor* en *Andere Tijden*. *Andere Tijden* is een programma waar ouderen erg graag naar kijken, maar dat ook voor

jongeren zeer nuttig is. Als we historisch besef bij de jeugd willen stimuleren, is een dergelijk programma goud waard, zo menen deze leden. Waarom is een prima en populair programma zoals Goedemorgen Nederland alléén in de winter te zien en niet het hele jaar door? Volgens de leden duurt, door de bezuinigingen uit het verleden, de zomerprogrammering überhaupt al veel te lang.

Het is volgens deze leden begrijpelijk dat de publieke omroep voortdurend zoekt naar mogelijkheden om een jonger publiek te bedienen. Jongeren kijken immers steeds minder tv en als ze het al doen, dan is het vaak «on demand». De pogingen om een jonger publiek te trekken, lijken nu ten koste te gaan van de harde kern van het publiek dat nog wel veel televisie kijkt, dat overwegend ouderen zijn. Ouderen kijken graag en veel naar nieuwsprogramma's en programma's als Andere Tijden. Als deze doelgroep straks slechter bediend wordt, spant de NPO het paard achter de wagen. Het is bovendien maar zeer de vraag of het meer jongere kijkers oplevert, zo menen deze leden.

De leden vragen aanvullend nog of de Minister kan bevorderen dat NPO Politiek op alle Nederlandse kabelnetten gratis te ontvangen is en niet, zoals nu vaak het geval is, achter de decoder zit.

Voorts merken deze leden op dat het voor de pluriformiteit – nu de ledenaantallen bij alle omroepen drastisch slinken – ook een goede zaak is dat kleine zendgemachtigden zoals WNL, PowNed en Human blijven bestaan. Ze zijn, zo menen deze leden, een waardevolle aanvulling van het systeem. Kan de Minister een regeling treffen om hen te behouden?

Ten slotte willen de leden nog een suggestie doen als het gaat om de frequenties van Radio 3 en Radio 5. Radio 3 heeft een probleem omdat jongeren steeds minder naar radiozenders luisteren. Ze gebruiken Spotify of andere kanalen voor het luisteren naar muziek. Radio 5 daarentegen is erg populair onder ouderen. De voornoemde leden stellen voor om de frequenties van die twee zenders om te wisselen, zodat ouderen via FM naar Radio 5 kunnen luisteren, thuis en in de auto. Jongeren ondervinden hier nauwelijks nadeel van en ouderen worden er mee geholpen. De eerder genoemde leden vragen wat de Minister van dit idee vindt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK-fractie

De leden van de DENK-fractie zijn tegen de bezuinigingen op de NPO. Maar zij vinden dat de NPO dan wel iets terug moet doen. Meer diversiteit in de redacties. Minder eenzijdige berichtgeving over moslims, imams, moskeeën en de islam. Een evenredig bereik onder mensen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Ook staan de leden van de genoemde fractie positief tegenover het gewaagde plan van Paul Römer om omroepbobo's weg te snoeien zodat er meer ruimte voor programma's komt, om omroepen als een soort productiebedrijven een ideeënstrijd aan te laten gaan, met in eerste instantie een bevoorrechte positie ten opzichte van andere partijen maar met wel de opgave om die bevoorrechte positie keer op keer te verdedigen en waar te maken. De leden juichen gewaagde plannen altijd toe. Een dergelijk alternatief idee moet je in ieder geval onderzoeken dan kun je later besluiten om het wel of niet te doen, zo menen deze leden. Zo doet DENK dat zelf ook. Is de Minister bereid het alternatieve stelsel van Paul Römer constructief-kritisch te bezien en de voordelen en nadelen in kaart te brengen? Iemand die zijn nek uitsteekt, moet immers niet in een bureaula verdwijnen, die moet gehoord worden.

De leden snappen dat er een lobby op gang komt van programma's waarop bezuinigd dreigt te worden. Zij hebben sympathie voor die lobby, want wie in nood is, slaakt natuurlijk een noodkreet, al moet niet het principe gelden dat alleen de luidruchtigste programma's worden gered. Welke programma's hebben de Minister allemaal een brief gestuurd? Klopt de opmerking van Brandpunt dat de bijdrage van NPO1 aan de

bezuinigingen onevenredig klein is? En als dat zo is, vindt de Minister het dan niet teleurstellend dat er relatief weinig op entertainment wordt bezuinigd en relatief veel op journalistieke, historische en culturele programma's? Kan de Minister hier iets aan doen? Wil de Minister hier iets aan doen?

Wat vindt de Minister van de suggestie van Brandpunt om de € 20 miljoen die omroepen in verband met een prijsindexatie extra krijgen, gericht in te zetten ter versterking van (onderzoeks-) journalistiek op tv? Wat vindt de Minister van de oproep het programma Andere Tijden om het (toch al wat povere) Nederlandse historische besef niet te halveren maar het programma wekelijks te laten voortbestaan? Wat kan hij doen om tegemoet te komen aan de noodkreet van Hans Goedkoop, Abdelkader Benali, Noraly Beyer, Taco Dibbets, Wierd Duk, Karwan Fatah-Black, Yvonne van Genugten, Hanneke Groenteman, Murat Isak, Lotte Jensen, Stine Jensen, Nynke de Jong, Ranomi Kromowidjojo, Annemarie Laven, Jan Marijnissen, Dorrit Matena, Eppo van Nispen tot Sevenaer, Frits van Oostrom, Peter den Oudsten, Maarten Prak, Robert Jan Stips, Jan Terlouw, Diederik van Vleuten, Simone van der Vlugt, Marja Vuijsje, Hans Wiegel en Bernard Wientjes? En nu we het toch over geschiedenis hebben, is de Minister bereid om een historisch gebaar te maken en excuses te maken voor het Nederlandse slavernijverleden, zo vragen deze leden.

De leden vragen of de Minister weet in hoeverre mensen met een niet-westerse migratieachtergrond naar de NPO kijken? Als hij dat niet weet, is hij bereid om dat te onderzoeken? Deze groep van 2,2 miljoen Nederlanders (ruim 12% van de bevolking) zou idealiter ook 12% van het kijkerspubliek moeten zijn. Is de Minister dat met deze leden eens? Heeft de Minister ook het gevoel dat deze groep net als jongeren relatief weinig naar de NPO kijkt? Is de Minister bereid om net als bij de jongeren ook initiatieven aan te jagen om de NPO aantrekkelijker te maken voor mensen met een niet-westerse migratieachtergrond? De publieke omroep is toch van en voor ons allemaal, zo vragen de leden.

Deze leden merken op dat we in Nederland de SKO²⁴ hebben. Deze stichting werkt met een panel waarvan zij zeggen dat het een representatieve steekproef van de bevolking is: een representatief aantal jongeren, vrouwen en hoger opgeleiden, lezen deze leden op hun website. Kan de Minister uitzoeken of ze een representatief aantal mensen met een migratieachtergrond in hun panel hebben? Als dat niet zo is, kan hij de SKO dan vragen om deze groep wel representatief in het panel op te nemen?

De leden vinden dat er meer diversiteit bij de mediaredacties moet komen, en ook meer diversiteit bij besluitvormers in de top. Dat betekent ook meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. De leden merken dat dat niet alleen de mensen, die hun religie hebben afgezworen, betreft maar ook meer traditionele en gelovige mensen, mensen die weten wat er in bepaalde bevolkingsgroepen leeft en speelt, hoe er gedacht wordt. Wat kan de Minister doen om de diversiteit op de redacties en in de top te verbeteren? Is hij bereid alle omroepen aan te moedigen het Charter Diversiteit te ondertekenen? Is hij bereid om dit een voorwaarde voor subsidieverlening te maken, omdat het toch ongepast zou zijn als omroepen weigeren het Charter Diversiteit te ondertekenen? De leden horen de media vaak zeggen: «Wij controleren de macht. Wij controleren de politiek.» Dat is natuurlijk heel goed. Maar de leden vragen zich dan wel af: wie controleert de media? Want de macht van de media is groot, we leven in een mediamaatschappij. Ze kunnen mensen maken en breken. Soms is dat terecht, maar soms is dat ook niet terecht. In dat laatste geval sta je als burger en als politicus machteloos. Naar wie kun je toe als je door de media onterecht wordt besmeurd? Je kunt naar de Raad

²⁴ SKO: Stichting Kijkcijfer Onderzoek.

voor Journalistiek, maar dat kan niet altijd. Soms hebben media een ombudsman, maar omdat die van de media zelf is, is deze niet onafhankelijk. Je kunt ook naar de rechter, maar dat is een dure en tijdrovende zaak voor alle betrokkenen. Daarom willen deze leden een voorstel doen. We hebben in Nederland een Nationale ombudsman en een Kinderombudsman. Laten we ook een Media Ombudsman optuigen. Een volstrekt onafhankelijke media ombudsman, niet iemand vanuit de media of vanuit de politiek zelf. Wat vindt de Minister van dit idee?

De leden hebben eerder voor een «journalistieke eed» gepleit, vergelijkbaar met de eed van artsen en de eed van bankiers. De voorganger van de Minister, Staatssecretaris Dekker, heeft destijds toegezegd dat hij dit punt aan de orde zou stellen bij een bijeenkomst met de Nederlandse Vereniging van Journalisten over de kwaliteit van de journalistiek. Kan de Minister aangeven wat er met deze toezegging is gebeurd? Waren de journalisten razend enthousiast over een journalistieke eed of wilden ze hun pennen en tongen hier liever niet aan branden? Kan de Minister de Kamer een verslag van de bijeenkomst doen toekomen?

De leden willen van de Minister graag de verdeling weten tussen de subsidies voor landelijke en regionale omroepen. Hoeveel procent van het geld gaat naar landelijke omroepen en hoeveel procent naar regionale omroepen? Vindt de Minister deze verhouding in balans? Zou er niet relatief meer geld naar de regionale omroepen moeten gaan? Hoe kan de samenwerking tussen landelijke en regionale omroepen worden versterkt?

Voorts vragen deze leden wat de Minister vindt van de klacht van onder meer nu.nl dat de NPO websites oneigenlijke concurrentie voor hen zijn. Wat vindt de Minister van de oproep van onder meer nu.nl om het subsidiegeld voor NPO websites te beperken en om beelden van de NPO na uitzending vrij te geven voor gebruik door derden, zoals uitgevers? De leden sluiten af met: Nederland is van ons allemaal. De publieke omroep is van ons allemaal. Is de Minister dat met de leden eens, zo vragen zij.

II Reactie Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media